

Pataki Kálmán–Tódor János

Katonahalál békében

Bakóczy Jánosné egyedül él. Lakásában van két urna. Gyermekai hamvait őrzik.

- Azt kérdezzetik tőlem, mit akarok még öt év után is? A nyomok már eltűntek, bizonyíték nincs, már nem lehet megtalálni a fiam gyilkosát. Arra is céloztak a Katonai Ügyészségen, hogy hülye vagyok, már teljesen összekeverem a dolgokat.

A fiam, Bakóczy Szabolcs, 1985. november 16-án halt meg. Két rendőr vigyázott az ajtóban, amíg a nyomokat eltűntették. Azt mondták öngyilkos lett. Három nappal a leszerelés előtt, a Ferihegy 2-ön, ahol mint hárór kiléptető útlevélkezelő volt.

A történetek előtt három héttel célozgatott rá, hogy mi minden történik a repülőtéren, mi mindenre kényszerítik a kiskatonákat. Nekem arról sejtelmem se lehet. Azt mondta, ha vele ilyen előfordulna, akkor először a tisztjét lőné le, azután saját magával végezne. Kértem, hogy mondja meg a tiszt nevét, de azt mondta, már így is túl sokat elárult.

Megdöbentett, nagyon rossz előérzetem támadt. Valahányszor itthon volt, és visszament, mindig a liftig kísértem és kértem, nagyon vigyázzon magára.

Amikor a fiam meghalt, azután nem sokkal egy tiszt öngyilkossági kísérletet követett el, de nem tudtam kinyomozni, ki volt az.

Azon a napon este hat óráig volt szolgálatban. A lövés egyesek szerint hat óra öt perckor dörrent el, de pontos időpontot nem

tud senki. Az biztos, hogy a fiam nem adta át senkinek a szolgálatot, a fülkéjében ott volt a bélyegzője is. Azt utólag sikerült kiderítenem, hogy a pihenőben már fél háromkor elkezdtek takarítani, és fél hatig nem mehetett be senki.

Egyes szemtanúk szerint a fiam fél hatkor feldúltan rohant a pihenő előtt álló Fábíán hadnagyhoz és hevesen gesztikulálva mondott neki valamit. De aki ezt látta, az sem tudja, hogyan került be a pihenőbe, ahol a halálos lövés eldőrdült.

Fábíán hadnagy egy hevenyészett jegyzőkönyvben azt vallja, hogy fél hatkor takarítani küldte a fiamat. Egy negyedóra múlva benyitott hozzá, és látta, hogy az iratokat pakolja össze. Megkérdezte, miért nem takarít. Erre az én fiam állítólag azt mondta - a társai szerint soha senkinek nem válaszolt vissza -, hogy "túlságosan öreg vagyok én már ehhez".

A tiszt szó nélkül sarkon fordult, nyitva hagyta maga mögött az ajtó. A jegyzőkönyv szerint körülbelül három méterre volt, amikor a lövést hallotta. Visszament, látta mi történt és a telefonhoz nyúlt. De nem volt vonal.

Tíz nap múlva a Katonai Ügyészséges Fábíán hadnagy a következőképpen mondta el az esetet:

- Lent beszélgettem a hallban a biztonsági szolgálat embereivel, és a hat órás váltásra

érkező katonákkal. Beszélgetés közben halottam meg a lövést. Rohantam a pihető felé. Velem volt egy Csiba Péter nevű honvéd, meg egy másik katona, akinek a nevére nem emlékszem. Benyitottam a pihenőbe, láttam mi történt. Próbáltam telefonálni, de nem volt vonal.

Bakóczy Jánosénak csak akkor engedték meg, hogy beszéljen a helyszínen lévő kiskatonákkal, amikor Horváth István volt belügyminiszternél panaszt tett. A panasztétel után egy nappal már mindent tudtak Ferihegyen.

-A kiskatonák nem emlékeztek semmire. Mondtam nekik, hogy ez nem létezik.

- Hiszen hárman rohantak a lövés irányába. Elöl Fábrián hadnagy.

A katona, akinek ezt mondtam, csak nézett, azután ezt mondta:

- Csak ketten szaladtunk, nem hárman. A Konhitzer, meg én. Fábrián hadnagyot csak kijönni láttuk akkor a pihenőből.

Ezt a tényt nem engedték felvenni a jegyzőkönyvbe, mert a repülőtér katonai parancsnoka Nyíri alezredes felhívta a határőrség országos parancsnokát, aki ezt megtiltotta.

- Sajnos nem volt annyi lélekjelenlétem, hogy akár hevenyészve is, de leírjam és aláírassam ezt a vallomást - mondja Bakóczyiné.

A halott fiút, Bakóczy Szabolcsot rendkívül gyorsan elhamvasztatta a honvédség. Pedig a hamvasztást ilyen esetben egy törvényerejű rendelet tiltja. Ehhez különleges engedély kell.

-Rendkívüli halálnemeknél, márpedig az öngyilkosság az, csak külön engedéllyel lehet hamvasztani. Ezt mi nem tudtuk, tudhattuk akkor, túlságosan nagy volt a megrázkódtatás ahhoz, hogy erre figyelni tudjunk, ezért egyeztem bele a hamvasztásba. Hat év óta nem kaptam meg a halottvizsgálati bizonyítvány nekem járó példányát. Márpedig ezen az állt, hogy a boncolás után temethető, de nem hamvasztható. Az engedélyt csak a törvényszéki orvosszakértő adhatta volna meg, aki a boncolást végezte. A temetkezési

vállalat mégis elhamvasztotta.

A papíron ez állt: Boncolva november 18-án, temethető 19-től: És ez nagy betűkkel volt rányomatva. Ez az engedély hamvasztásra nem vonatkozik. Egy Keresztes Imre nevű katonai ügyész írta alá és pecsételte le.

December 13-án volt Szabolcs búcsúztatása.

Mi nem hittük el, hogy öngyilkosság történt, márpedig a katonai ügyészség a vizsgálatok során ebből, mindig ebből indul ki. Állandóan azt kérdezték, milyen viszonyban voltunk a gyerekeinkkel. Szerettük volna azt hallani, hogy állandó problémáink voltak.

Kértem, hogy azonosítsák a katonaruháját, végezzenek laboratóriumi vizsgálatot. Választ kértem arra is, milyen engedély alapján hamvasztották el a fiamat a tiltás ellenére.

Ezt követően egy katonai ügyész, Varga Béla elővette a dossziéból a dokumentumot és aláírta, majd lepecsételte újból. Ez volt az utólagos engedély.

Közben rájöttem arra, hogy az ügynevezett helyszínelési jegyzőkönyv több helyen meg lett hamisítva.

A jegyzőkönyv szerint a jobb homlokán ment be a golyó. De ez nem igaz, mert az arcsontjánál.

Ezt azért tudom, mert tíz nappal a halála után láthattam a fiam ruhátlan holttestét ívegen keresztül.

Ezt is többször kellett kérnem, mert nem engedték.

Már arra gondoltam, erőszakkal megyek be a hullaházba, félrelökök az utamból mindenkit, és senki nem tarthat vissza. De eszembe jutott, hogy ha ezt teszem, becsuknak az elmeógyógyintézetbe, mint sok más sorstársamat, akinek gyermekeit elpusztították a katonaságnál és az igazságot akarták tudni.

Amikor a fiamat megtalálták, a pisztoly a kissé szétterpesztett lába között feküdt a földön. Ha önkezével vetett volna véget az életének, ha a halántékához szorította volna a

fegyvert, a keze a teste mellé hull és a pisztoly nem kerül a lába közé.

De hát semmi oka nem volt az öngyilkosságra. Három napja volt még hátra, alig várta, hogy leszereljen.

A fegyverszakértő, Kreesmár, nem vett ujjlenyomatot a fegyverről. Nekem azt mondták, hogy egy Schwarc nevű tiszt ujjlenyomata biztosan rajta van, hiszen ő adta ki a pisztolyt. De ez sem volt rajta. Kreesmár olyan véleményt írt, én nem tudom, nem szégyelli-e magát, hogy az ő praxisában nem fordult elő, hogy akár ujjlenyomatot, akár ujjtörédket tudott volna rögzíteni. Ilyenre nem volt példa sem az ő, sem a kollégái gyakorlatában. De még a lövedék röppályáját sem lehet kiszámítani. Hát milyen szakértők ezek, milyen emberek?

Az igazságügyi orvosszakértő dr. Molnár Miklós a boncolási jegyzőkönyvben két lőtávolságot feltételez. Egy közelit, meg egy távolabbit.

- A halott fiamról készült fényképen még látható, rajta van a karórája. Egyébként ezt is sokáig letagadták, azt mondták, nem készült fénykép. Amatőr felvételeket csinált egy kiskatona, de nem tudják, hogy kicsoda. A képeket egyébként csak a következő év, 1986. április elsején láthattuk meg.

Nem adták vissza a fiam pénzét sem. Pedig tudom, hogy volt nála. A halála előtt öt nap szabadságon volt itthon. Vett egy farmernadrágot. Pénteken ment vissza, szombaton meghalt. Úgy saccoljuk, egy ezres lehetett még nála. De csak tíz meg húsz filléresket találtak nála. Kértük az óráját is, nem az értéke, az emlék miatt.

Balogh László őrnagy, aki az ügygel foglalkozott, azt mondta ezek nincsenek meg, azért "mert ilyenek a hullaszállítók". Szóljunk az ügyésznek, Gelencsér Lászlónak.

Gelencsér azt mondta.

- Miért van úgy felháborodva, a katonaruhája is elveszett.

Ekkor jutott az eszembe először, hogy mit mondott nekem a gyerekem. Tudtam, hogy a nyomok miatt tüntették

1985. december 30-án láttam a fiam halálával kapcsolatos iratokat. A helyszínelési jegyzőkönyvből kiderült, hogy a lövedéket, a karórát, a pénzt egy nejlonzacska téve becszállították a Katonai Ügyészségre. Tehát nem a hullaszállítók rabolták el, mint ahogy nekem mondták.

- Na igen - mondták az ügyészségen -, elfelejtettünk szólni, hogy mégis megkerültek ezek a dolgok.

Amikor a fiam meghalt, aznap már a harmadik halott katonája volt annak az ügyésznek, aki vizsgálni kezdte az ügyet. És aki egy órán belül meg tudta állapítani, hogy öngyilkos lett, holott az idegen- vagy önkézüséget csak az igazságügyi orvosszakértői boncolás után mondhatják ki.

Az ötödik napon kimentünk a nővéremmel a repülőtérré.

Követeltük a jegyzőkönyvet, de azt válaszolták, hogy ilyen nincs. Mondtam, hogy amíg a jegyzőkönyvet nem látom, én onnan el nem megyek.

Balogh őrnagy megkerestette az iratokat.

Ebben a jegyzőkönyvben minden szedett-vedett hazugság volt.

Azt írták bele, hogy az öngyilkosságának egyik oka az volt, hogy az édesapja beteges. Nem tudom honnan szedhették ezt, hiszen az apja arra volt büszke, hogy negyvenkét év munkában töltött idő alatt egyetlen napot sem töltött betegállományban.

Olvastam tovább ezt az írományt. Abban szó volt arról, hogy szóbeli incidens volt a fiam és Fábian hadnagy között. Ezt többek között egy Major nevű határőr is hallotta.

Igen, de mi hangzott el a vita során? Erről egy szót sem írtak.

- Nem tudják, hogy a lényeges dolgokat a jegyzőkönyvben szó szerint kell idézni? - kérdeztem ezt az őrnagyot.

Erre ő elvörösödött, kitépte a kezemből a jegyzőkönyvet, vagyis a jelentést.

- Ez csak egy piszkozat - mondta.

- Micsoda? Meghalt egy ember és maguk piszkozatokat gyártanak?

Láttam az asztalon egy írógépet és mellet-

te gépelt papírlapokat tele piros javítással.

A jegyzőkönyvben arról is szó volt, hogy azért zárták ki az idegenkezűséget, mert a pihenőnek csak egy ajtaja van, és ablaka sincs, tehát máshonnan nem mehetettek be a helyiségbe. Ez sem igaz, a pihenőt három ajtón keresztül lehet megközelíteni. Kettő közvetlenül a folyosóról nyílik, egy pedig a szomszédos irodahelyiségből.

Miért hazudnak ezek, villant át rajtam.

Nyíri alezredes, a reptér katonai parancsonka azt mondta, egy dolgot nem vizsgáltak ki. Lehetséges, hogy a fiam valami "sötét dologba" keveredett, kiengedett valakit pénzért. Ezzel rágalmazta az emlékét.

Ez a paransnok mondta egy héttel azelőtt, hogy testben, lélekben megerősödve kapjuk vissza a fiunkat. Mindig ezt mondják és roncokat, halottakat kapunk vissza.

Nemsokára baráti tanácsot kaptunk egy, a Katonai Ügyészségen dolgozó büntetőjogász ismerősünktől, aki éppen külföldre készült, hogy fontoljuk meg, lépünk-e valamit a fiunk ügyében, nehogy esetleg a másik gyerekeinket is vérbefagyva találjuk, vagy éppen velünk történjen valami.

Ez volt a baráti tanács egy magas beosztású büntetőjogásztól.

Zsoltot, a kisebbik fiút nem mertük az utcára engedni egyedül. De a nagy tömegeket is el kellett kerülni. Este mindig én vittem le a kutyát. És hallgattunk. Hallgattunk.

Addig, amíg Zsolt meg nem halt tizen-négy hónap múlva fehérvérűségben. "Anyá, te nem teszel semmit, ebbe bele lehet örülni" ismételte nagyon sokszor szegény kisfiam még a halála előtt is.

Levelet írtunk az akkori belügyminiszternek, Horváth Istvánnak, akiről úgy hallottuk, rendes ember. Harmadnap este nyolc előtt néhány perccel levittem a kutyát sétálni. Óbudán lakom, szemben a Goldberger gyárral. És a házunkkal szemben van egy parkoló.

A járdán mentem, de a kutya rángatott át a túloldali bokrokhoz. A parkoló sötét volt, csak a házak ablakából szűrődött ki némi világosság.

A tölcéserszerűen összeszűkülő parkoló-bejárat közepén járhattam. Előre néztem, de a látómezőm szélén észrevettem egy kocsit, égett a lámpája és hirtelen megindult felém.

Mindez egy másodperc töredéke alatt történt. Ugrottam a kutyával. Egy vasoszlop mögött kerestem menedéket. Tudtam, ha egy élőlényt látok, én ordítani fogok.

Közben feltűnt a Tímár utca felől egy autó, egy usánkás magas ember ült benne, és az a másik kocsit elhajtotta.

A Katonai Ügyészségen bejelentettem, hogy el akartak gázolni. Gelencsér ügyész közbevágott, máskor írjam fel a kocsirendszámát.

Honnan tudta, hogy nem írtam fel? Hissen nem volt ott.

*

Vajda Tibor, jászapáti szakközépiskolai tanárral és feleségével 1989. január 12-én közölte két határőr tiszt, hogy az osztrák határ mellett lévő Ágfalván a magasfigyelőben öngyilkos lett a fiuk, Tibor.

A szülők azonnal indulni akartak Sopronba, hiszen gyermekük legutolsó levelét is innen kapták. A tisztek, akik a hírt hozták ezt megtiltották. Egyikük, aki orvos lehetett, egy teleszívott fecskendővel vett elő a táskájából.

- El akartak altatni minket, de tiltakoztunk. Újból megismételtük, megyünk Sopronba - emlékezik a megtört tekintetű tanár, Vajda Tibor.

- De a tisztek, mint mondták, parancsba kapták, hogy minket ne engedjenek ki a lakásunkból. De ha mi nagyon ragaszkodunk, akkor BM vonalon engedélyt kérnek.

Jászapáti ekkor még nem volt város, közvetlen BM vonala sem volt, ezért Jászberénybe mentek. Ez reggel hét órakor történt. Fél tízenegykor jöttek vissza.

Azt mondták, hogy rendben van, mehetünk a baleset színhelyére, de előbb Budapestre visznek minket az Ady-ligeti laktanyába. Amikor odaértünk, egy percre sem

engedtek egyedül minket, még a vécére is. Lisértek, aminek az ajtaját sem zárhattuk be. Kínáltak ebéddel is, de nem mertük elfogadni, féltünk, hogy valamit tesznek bele. Az Ady-ligeti parancsnok mondta, ad mellénk egy kísérőt, aki levisz Sopronba, és ott mindent el fognak magyarázni nekünk.

Délután fél négykor értünk Sopronba, ahol az MSZMP irodában dr. Szalontai János politikai tiszt fogadott bennünket és egy Vörös Zoltán nevű őrnagy, valamint egy százados és egy másik ember, aki úgy mutatkozott be, hogy ő a halottkém. A feleségemet itt sem engedték egyedül a vécére. A táskáját, amiben a gyerkek ellenőrző könyve volt, azt is kiforgatta dr. Szalontai.

Mi köszöregtünk, látni szeretnénk a gyerekeinket. Közben besötétedett, de mi ragaszkodtunk ahhoz, hogy kimenjünk Ágfalvára. Ott az órs épületében találkoztunk az őrparancsnokkal és a fiam járőrtársával. Ez utóbbival kapcsolatban később megtudtam, azért nem szólt semmit, csak sírt a nyakamba borulva, mert lehallgatókészülék volt a szobában. Erről a volt tanítványaim is meséltek, akik ott teljesítettek szolgálatot.

A helyszínre nem mehettünk ki, mert azt mondták sár van, sötét van, messze van.

Egy fél év múlva rájöttünk, hogy a helyszínre jutásunkat azért késleltették egész nap, mert közben gyorsan lebontották a hordozható magasfigyelőt.

Ebben az időben, 1989. januárjában még megvolt a vasfüggöny, de ezen az ágfalvi részen halad át a Győr-Sopron-Ebenfurti vasút, itt minig volt átjárás. Ezért is volt itt megfigyelő.

A fiam 1988. június 14-én érettségizett jeles eredménnyel és felvételizett a Szegedi József Attila Tudományegyetemre. Sikeresen felvételizett, de helyhiány miatt átírányították a tanárképző főiskolára. A felvételi kérelem folyamatban volt és addig is, amíg a minisztérium értesítése megjön - augusztusig -, szolgálathalasztási kérelmet nyújtottunk be. Ennek ellenére behívták a fiamat. Sopronkőhidán lett örvezető, de időnként be

kellett segítenie a tolmácsolásnál, hiszen jól beszélte a német nyelvet is.

Sopronban a határőrparancsnokságon egyre azt hangoztatták, hogy a fiam öngyilkos lett, amit mi nem tudunk elhinni. Azt sem értjük, hogy kerülhetett a magasfigyelőre, amikor oda csak váltáskor mehetett volna fel!

Az ő helye a magasfigyelő alatt lett volna, hiszen ott volt a TBK összeköttetés is. A társa pedig - egyedül - okmányokat vizsgált az ügynevezett csempészkapunál. Két embernek kellett volna lennie mind a magasfigyelőnél, mind pedig az okmányok vizsgálatánál.

Ágfalváról visszavittek minket Sopronba. Dr. Szalontai alezredes azt mondta - vagy itt alszanak a betegszobában, vagy pedig módomban áll még ma éjszaka hazaszállítani öröklet Jászapátiba. Nem engedték meg, hogy a városban aludjunk, pedig lett volna szállásunk a Talján utcában, ahol az eskü alkalmával is laktunk.

Hazavittek minket.

A Győri Katonai Ügyészség meghozta a szabvány határozatát, amelyet a Jogfosztottak Egyesületében mindenki jól ismer. A fiunkat zárt koporsóban hozták, úgy kellett őt örök nyugalomra helyezni, hogy meg se nézhettük.

A határozatban az állt, hogy a fiam öngyilkos lett, de ha nem vagyunk megelégedve a közöltekkel, tíz napon belül fellebbezhetünk. Fellebbeztünk, de fellebbeztünk a Szolnoki Megyei Kiegészítő Parancsnokság behívóparancsa ellen is, amely szerintünk törvénytörő volt, mert amíg az államigazgatási szabályok szerint nem válaszolnak a felvételi kérelemre, addig nem lett volna szabad behívni a fiamat.

A fellebbezésünket nem küldték tovább a Katonai Főügyészségre. Megkeresett minket a lakásunkon országgyűlési képviselőnk, aki arra kért minket, hogy írjunk le mindent pontosan, és ő az ügyet a parlament Jogi és Igazságügyi Bizottsága elé fogja vinni. Közben Szíjjártó Károly elment nyugdíjba, hó-

napok teltek. Azután a Katonai Főügyészségről idézést kaptunk. Dr. Tucheck ügyész azt mondta, tanulmányozhatjuk az iratokat.

1989. december 21. volt a tanítási szünet első napja abban az évben. Aznap láttunk az ügyészségen egy fényképet. A fiam le van bukva a magasfigyelőről és látszik, hogy nyitva van a szeme. Négy hónap múlva ugyanazt a fényképet (az 1-es számút) mutatták, de ezen már csukott a fiam szeme. Tucheck föl volt háborodva, amikor ezt az észrevételt közöltük vele.

A vizsgálat során egy földdel szennyezett töltényhüvelyt találtak, később mégis kettőt vizsgált Kecsmár fegyverszakértő. Budapestre 17 éves löszert küldtek, ahol próbálövészeket végeztek, mégis hiánytalanul visszaküldték mind a 17-et.

A fegyveren nem is kerestek ujjlenyomatot. Tucheck ügyész szerint azért nem, mert azokat még a gyilkos lövés eldördülésének napján lemosta a köd.

Nem tulajdonítottak különösebb figyelmet annak a ténynek sem a nyomozók, hogy a fiam nyári zsávolruhájának a zsebében bontott papírzsebkendő csomagot találtak, a magasles alatt pedig véres papírzsebkendőt. A vérnyomokat nem azonosítják.

Ha valaki öngyilkossági szándékkal megölti magát, az utána nem törölközik meg. Vagy ha meg is törölközik, nem tesz még egy kísérletet.

Dr. Dallos orvosvezetős, igazságügyi orvosszakértő szövettanilag megvizsgálta a golyóbemenet helyét. A lövedék közlőről, az áll alá hatolt be, de a sapkáján a sild fölött középen is van egy golyó ütötte lyuk, valamint egy vágás oldalirányban. A fényképen a fiam homloka mindezek ellenére tiszta, ép.

Levelet írtunk Kárpáti, akkori honvédelmi miniszternek, de az ügyet lezárták, a határozat jogerőre emelkedett.

1990. július 24-én dr. Szájer József felszólalt a parlamentben és név szerint említette a Pozsár János és Vajda Tibor esetét. Az ülést közvetíti a televízió is, csak hogy amikor Szájer Józsefre került a sor, Jászapá-

tiban megszűnt az áramszolgáltatás, elsötéttek a képernyők. Most május közepén a legfőbb ügyésztől kaptunk levelet, akinek még tavaly, 1990. augusztusában írtunk. A Katonai Ügyészséget panaszoltuk be. A levélborítékon nem a Legfőbb Ügyészség, hanem a Katonai Ügyészség bélyegzője van. A kör bezárult.

Miután a fiam meghalt, nem kaptuk vissza a szemüvegét. Azt mondták nem volt szemüveges. Pedig rendszeresen Pestre jártunk kumputeres szemvizsgálatra.

Az óráját is rejtélyes körülmények között adták vissza. Mind a mai napig jelez, jelzi azt az időpontot, amikor le kellett volna ötváltani.

Zagyva István őrnagynak, őrpapancsnak az ágfalvi koesma harmadik asztala volt a törzshelye. Ez volt a helybeliek szerint a hármas számú megfigyelő, innen irányította a vadászatokat. A vadak tudták, hogy nyitva van a határ, és átjártak a Magyarországon vadászók nagy örömeire.

A fiam azt is mesélte, hogy nem csak keletnémeteket, hanem szovjet, mégpedig fegyveres határsértőket is észleltek többször. Egyébként a Fertő-tó közelében van egy szovjet katonai bázis. Amikor el akarták fogni őket, megállították a magyar katonákat, azt mondták, vissza fiúk, ezek oroszok.

A szovjeteknek olyan lövedékek voltak, amelynek használatát a nemzetközi szerződések régen betiltották. Karcoltak, légbuborékot okoztak, így öltek.

Én azt hiszem a fiamat vagy az oroszok lőtték le, vagy valamilyen vadász. És amikor látták, hogy megsebesült, beelöltek még, hogy végleg elnémissák. A testen több lövés van, de csak egy hüvelyt találtak.

A halottvizsgálati jegyzőkönyvben az állt, hogy a fiam irisze barna volt. Uram, nézze meg a szememet, ugyanilyen színű volt a fiamnak is. Látja ugye? Kék a színe.

Hát akkor mi történt? És kit tettünk el?

*

Kevesen vannak az országban, akik ne hallottak volna valamit Pozsár János honvéd rejtélyes, végsősoron máig tisztázatlan körülmények között bekövetkezett értelmetlen haláláról. Az esettel, illetve az ezzel kapcsolatos nyomozással foglalkoztak már a sajtóorgánok és a Magyar Rádió Vasárnapi Újság című műsora is. Többször megszólalt az elkeseredett édesanya, Pozsár Jánosné is, akit elmondása szerint a vizsgálatot végző ügyészek tetteleg bántalmaztak, lepocskondiáztak, elmebetegnek neveztek.

Pozsár Jánost a hivatalos vélemény szerint egy katonatársa lőtte le véletlenül.

A fia halálába, annak zavaros körülményeibe belenyugodni nem tudó asszony 1990 decemberében megalakította a Jogsértettek Egyesületét, amelynek jelenleg körülbelül kétszáz tagja van, nagyrészt olyan szülők, akik gyermeküket a honvédségnél veszítették el, békeidőben.

- Gyakran nyomozati hiányosságokra hivatkozva fejezi be a katonai ügyészség a vizsgálatot. Az időt addig húzzák, amíg a nyomok eltűnnek, vagy sikerül eltüntetni azokat. És mindig a kiskatona a hibás, és mindig az öngyilkosság tényéből indulnak ki. A tiszték fegyverét, hogy lőttek-e abból, sohasem vizsgálják.

Az én kisfiam Pozsár János 1987 októberében halt meg Budaörsön, a Vasvári Pál lakatanyában, állítólag egy őrtoronynál. Az első adatok szerint a torony lépcsőjének a negyedik lépcsőfokán állt, majd egy másik verzió szerint a harmadikon, amikor a halálos lövés érte. Azt mondják, onnan zuhant le, és meghalt.

Az ügyben nyomozó katonai ügyészek feltétel nélkül elhiszik azt, amit a katonák feljebbvalói állítanak. Pedig a rendkívüli halálak esetén feltételezni kell azt is, hogy esetleg nem baleset, nem öngyilkosság, hanem gyilkosság történt.

Nagyon sok mindent utólag "állapítottak meg". Így például azt, hogy azért nem volt a fiam testén az esés következtében sérülés, zúzódás, mert a korlátot markolta, miközben

csúszott lefelé.

Nem találták, nem is keresték a gyilkos golyó hüvelyét. Én kerestettem. A fegyverszakértő azt mondta, nem biztos, hogy azzal lőtték le a fiamat. Hát véletlenül volt ott egy kilőtt hüvely? Ki lőtt vele?

És mi az, hogy nyomozati hiányosságok miatt lezárják a vizsgálatot?

Azt kell hinnem, hogy az én kisfiamat likvidálták, vagy olyanba vitték bele, hogy meg kellett halnia, mert túl sokat tudott. Mi mást híhetnék?

Amikor a rádió Vasárnapi Újság című műsorában erről volt szó, utána egy női hang telefonált a szerkesztőségbe - az eset idején polgári alkalmazottként szolgált a Vasvári laktanyában -, és azt mondta, hogy a fiam annak a következtében halt meg, hogy a laktanya incidensbe került egy nyugati gépkocsival. Ennek az áldozata lett Pozsár honvéd.

Nem sokkal halála előtt a kisfiam elmesélte nekem, hogy egy nyugati rendszámú gépkocsit kell figyelniük. Nem szabad leállítani, csak a mozgási területét kell megtippelni.

Amikor a második riport elhangzott a rádióban, egy férfi telefonált, hogy Pozsár János áldozati bárány volt. Letérdepeltették, megkötözték és közvetlen közlőre fejelölték.

De mivel kötözték meg?

A fiam nadrágjából ki volt húzva a nadrágszíja. Október volt, jó idő, még a nyári öltözetet viselték. A laktanya orvos, aki állítólag élesíteni próbálta a gyermekemet, azt mondta, ő nem húzta ki az övet, legfeljebb meglájtja, ha rajta van.

Az igazságügyi orvosszakértő nem zárta ki a pisztolylövés lehetőségét, márpedig pisztolya általában a sorkatonának nincsen.

Állítólag negyven percig feküdt a fiam a fejlövésével a betonon. Ahol egy csöpp vért sem lehet találni, illetve lehetett, de ez is csalás volt, mint kiderült.

Később a fényképen láttam az őrtornyot, láttam rajta, hogy véres a második kockakő. Ide esett a Janika feje. Az őrtorony tövében

egy letakart valami fekiüdt. A kisfiam holtteste. A kövön egy hosszúkás véresík volt. Amikor ezt látta a barátnőm, véletlenül felborított egy pohár vizet. Akkor jöttünk rá valamire. Arra, hogy miért olyan furesza ez a kép.

Hogy lehet az, hogy a lejtős kövön ilyen irányba folyt a vér.

A Duna vize sem folyik ellenkező irányba.

Én erre a szürkés-barnás foltra tettem a kisfiamra emlékezve egy koszorút. A befestékezett köre.

Mert nem sokkal később egy bíró kezében két borítékot láttam. Az egyiket átnyújtotta nekem. A másikat, mint mondta, azért nem, mert hadititkokat ábrázoló fényképek vannak benne. Mik voltak azok a hadititkok? Az őrtornyok? A fényképeken, amelyek az eset után készültek ott volt az őrtorony, csak hogy ott hófehér volt a kő. Az a kő, amit én az előtte való napon véresnek láttam, amit véresnek mutattak nekem, amire én a koszorút tettem. A lépcsőt utána színezték be.

Három év után is milyen pontosan emlékszik a mentőautó orvosnője a helyszínre! Az őrtoronyra viszont nem. "Miért volt ott őrtorony?" kérdezte.

Ő a kerítésre emlékezett és a betonra. A kerítésre azért emlékezhetett, mert szerintem ott ölték meg a kisfiamat. A kerítésen agyvérzomokat is találtak, krétával be is voltak karikázva. Az eredeti mentőorvosi jelentés eltűnt, csak a két róla készült másolat van meg. Ismeretlen tettetést keresett a rendőrség, holott én név szerint megmondtam, ki az, aki a jelentést lemásolta.

Volt egy katonafiú, akinek kilenc különféle vallomása volt az esettel kapcsolatban, és ez nem tűnt fel a katonai ügyészségnek. Ő azt állította, a lövés véletlenül történt. Kilenc különféle vallomást adott, a szavahihetősége régen megdőlt. De az nem különösebben érdekelte az ügyészséget.

Egyes vallomások szerint a fiam azonnal meghalt, mások szerint tíz percet, míg mások szerint negyven percet élt még. Hőbe századparancsnok szerint a fiamat elvitte a mentő

és a budaörsi bekötőúton halt meg.

A baleset vagy gyilkosság helyszínét Hőbe századparancsnok és Bihari őrmester biztosították. A halott fiam ruháját visszavitték és elégették. Hőbe századparancsnok azt mondta a katonáknak, amikor a fiamról beszélt: "Ne sirassátok, az ügyis nagyon szaporra fajta." Ugyanis cigány származásúak vagyunk. (Hírek szerint a századparancsnok 1991. májusában megvált a honvédsétől. Vagy kerkedvezményes nyugdíjba ment, vagy a rendőrség kötelékébe került.)

A vizsgálat idején egy Csikós nevű szakaszvezető azt mondta, megvárja hogyan döntenek az ügyészek. Ha nem úgy, ahogy kell, akkor beszélni fog. Ez a szakaszvezető úgy beszélgetett az ügyésszel, mintha ezer éve ismernék egymást. Sőt, az ügyész mintha félt volna ettől a fiútól. Az ügyben Venczl ügyész nyomozott utóljára.

Egészen a legfelső szintig mentem, tábornokokhoz jártam. De akiktől segítséget kértem, mind ellenem dolgoztak. Annak idején az MSZMP-ből is kijött egy Csikós - biztosan csak "véletlen" a névazonosság - nevezetű elvtárs, és azonnal intézkedni akart.

Szentendrén a fegyverszakértők próbálévészeket végeztek. Egy nagyvonalú úr, Marininek hívták, volt az első szakértő. Milyen érdekes, hogy a rekonstruálásnál mindig a pisztolylövés volt a jó. A bábura különben nem akarták rátenni a szemüveget. Pedig az én kisfiam szemüveges volt és szemüvegét sértetlenül kaptam vissza.

Majdnem verekednem kellett, hogy a szemüveget a bábura rátegyék. A próbálévésnél ripityára ment. Venczl ügyész ezt azzal magyarázta, hogy szemből lőtték a bábút.

Később kint volt egy másik fegyverszakértő is, aki egy szobában dolgozott az előbbivel. Elfogultsági panaszt adtam be. Öt perc múlva ők is beadták a maguk elfogultsági panaszát.

Hogy mi történt azzal a fiúval, aki állítólag lőtt?

Sz. azt mondta, hogy ő nem gyilkos. A gyilkost magasabb régiókba keressük. Ami-

kor az ügyész szabadlábra helyezte, állítólag azt tanácsolta neki, hogy vigyázz, mert a cigányok meg akarnak ölni, keresnek már. Hőbe századparancsnok éjjel fél tizenegykor hozta ki a börtönből a katonát.

Ezzel egyidőben 1987. november 17-én az ügyész mindenáron ki akarta nekünk adni ennek a fiúnak a címét. Velünk akarták végrehajtatni az ítéletet.

De mi nem vagyunk gyilkosok. Bár lehet, hogy a férjem felindult állapotában képes lenne egy ártatlan embert...

Ez a fiú, Sz. azt mondta, hogy hagyják már békén, és megöli az összes tanút, a Csikóssal kezdve, ha neki egy percet is ülnie kell.

Lehet, hogy ő volt, akivel végrehajtották az ítéletet? Ő azt mondta, nem gyilkos.

A fiút egyébként október 12-én tartóztatták le a gyengélkedőn, ahol nyugtatóval tele-tömve várta, hogy a fegyőrök érte jöjjenek, és az ügyészségre vigyék.

A századnapló szerint Sz. 16-án még mindig a gyengélkedőn tartózkodott.

Sz., akit a fiam lelövésével vádoltak, az első őrségváltásban volt. Aznap szigorúbb volt az ŰTI (az ügyeletes tiszt), Sz.-szel kidobatta a toronyból a söprűt, a hamutálcát és kiírtette, 10.58-kor fejezte be az ellenőrzést.

Nem tudták a nyomozók meghatározni azt sem, mikor dördült el a lövés. Arról viszont van jelentés, hogy azon a napon 11 óra 40 perckor értesítették az öröket, hogy takarítási feladat lesz.

Mutattam a kisfiam képét az ügyésznek. Azt mondta, nekem ne mutogassa, én már láttam a maga fiát. De hol?

Én a halottvizsgálati papírt olvasva láttam, hogy itt nincs rendben valami. Ezért indultam el, hogy az igazságot, a gyerekem igazságát megkeresem. A hivatalos iraton ugyanis az állt, fejlődés, koponyatöréssel társulva. Teljes az agyroncsolás. A halál beállta 1987. október 12-én 11 óra. Előtte két perccel fejezte be az ellenőrzést az ügyeletes tiszt.

Akkor még nem volt szó arról, hogy játék-

ból le akarta fegyverezni Sz.-t csak arról, hogy a leszerelés előtt álló katonatársát meg akarta "buktatni".

A fiam balfelől kapta a lövést. Visszafelé jött? Mert az őrtorony tizenegyedik lépcsőfokának a magasságában jobboldalon agyvelőmaradványokat találtak a jegyzőkönyv szerint.

A katonai ügyészségen azt kérdezték tőlem, főztem-e már agyvelőt, mert a kisfiam agyveleje pont olyan volt, mint egy disznóé.

Lapozgatták előttem a dossziét, hogy meglássam a szétroncsolt fejről készült fényképeket. Ökölbe szorult a kezem. Nem tudtam, hogy az ügyész arcába vágjak-e...

Azt mondta az orvosszakértő, értse meg anyuka, hogy a golyó átment a maga fia fején és rögtön meghalt. Még egy élesztőgép se segíthetett volna rajta.

Másnap dr. Dallos orvosszakértő azt mondta, lehetett vegetatív életjel a sebesült fiamnál. De értse meg asszonyom, nekem úgy kellett vizsgálnom a maga fiát, és abból kellett kiindulnom, hogy a lépcső alján állt. Szó szerint ezt mondta.

Megvolt a tárgyalás, a bíró nem szabott ki büntetést.

Akkor minek ez az egész cécó, ez a színies-lőadás, kérdeztem.

Én biztos vagyok abban, hogy nem az őrtoronytól halt meg a fiam, hanem már halottan vitték oda. Ha tévedek, akkor az egymásnak állandóan ellentmondó adatok vittek tévedésbe. És Magyarországon a törvény nem az igazságot szolgálja, hanem a hatalmat.

Amikor már parlamenti bizottság tárgyalta az ügyet, engem nem értesítettek erről, holott ez nyílt tárgyalás volt. Amikor véletlenül tudomást szereztem róla, nem engedték, hogy kérdéseket tegyek fel.

Kértem azt is többször az ügyészségen, hogy a hivatalos iratokat ne a mi címünkre kézbesítsék, hanem a barátnőm címére. A férjem idegei nincsenek rendben, nem akartam, hogy újra fölzaklassák a dolgok. Ő azt sem tudta két és fél évig, hogy én nyomozok az ügyben.

Az iratokat, okmányokat mégis a címünkre küldték. Egyszer a lányom bontott fel egy borítékot. Utána olyan beteg lett, hogy három napig nem tudott dolgozni menni.

A testvére szétroncsolt fejéről készült hatalmas méretű fényképek voltak a borítékban.

A katonaruhára mai napig gyűlölettel nézek. Inkább vállalta volna a börtönt a fiam, minthogy bevonuljon.

De a harcot tovább folytatom, folytatjuk, hogy gyermekeink halálának okát megtud-

juk, hogy a bűnösök megbűnhődjenek.

Csak úgy némíthatnak el, ha ugyanúgy megölnék minket, mint a gyermekeinket. És amennyiben nem vizsgálják újra az ügyeket, nemzetközi vizsgálatot kérünk és éhségsztrájkot kezdünk.

Ha csak egyetlen kiskatona életét meg tudjuk menteni, akkor már nem dolgoztunk hiába.

A mi gyermekeink már a földben vannak. Anyák napján, mivel ők nem hozhatnak nekünk, mi viszünk virágot a sírjukra.

Géczy Miklós: *Meghasonlás (fa)*